

1. sz. melléklet „Az MI mint tanári asszisztens” sorozat 3. részéhez

Online beadott dolgozatok, esszék, feladatok értékelése

1. Az ellenőrzés bűvkörében

Az online beadott dolgozatok, esszék ellenőrizhetőségének kérdése nagy hangsúllyal merült fel közvetlenül a ChatGPT nyilvánosságra kerülése után. Első reflexből a javaslatok a plágium-ellenőrző vagy a nyelvi eszközöket elemző, illetve a régebbi teljesítményeket az újakkal összehasonló applikációkhoz és más segédprogramokhoz nyúltak vissza. Ahogy azonban fejlődött a technológia és megjelent a GPT 4, a Bing és a Bard, egyre illuzórikusabbá vált a gépi ellenőrzés lehetősége. A generált szövegek ugyanis egyediek és minden verziójuk eltér az előző verziótól, így a meglévő adatbázisokkal való összehasonlítás lehetősége illuzórikussá vált. Másrészt manapság már egy valamire való gimnazista is képes egy gépi esszét sokoldalúan transzformálni, lefordíttatni, visszafordíttatni, korábbi munkáinak stílusjegyeit lekérdezni és a szövegbe applikálni, a szokványos szakkifejezéseket szinonimáikkal helyettesíteni, helyesírás-ellenőrzővel a nyelvspecifikus tipikus apró hibákat kijavíttatni – egyszerűen a szöveg eredetét megállapíthatatlanná tenni.

A szakemberek gyorsan megegyeztek abban, hogy a legbiztosabb ellenőrző módszer mégis csak a tanár-diák párbeszéd, a régi jó „szóbeli számonkérés”, amely nyomán a tanár megbizonyosodhat arról, hogy a diák érti is, amit beadott. Ha a tanuló az alapos ellenőrző kérdésekre kiválóan megfelel és részletesen el tudja magyarázni a dolgozat tartalmát, de a végén netán mégis kiderül, hogy az esszéjét gép fogalmazta, akkor sincs nagy baj: a feladat elérte tudásközvetítő célját. (Ilyen esetben legfeljebb a szabályokat tisztázó további beszélgetésekre lehet még szükség.) Ugyanakkor abban is egyetértés született, hogy a dolgozatok egyenkénti szóbeli megbeszélésére, az egyéni tutorálásra még a pedagógiai segédszeméllyel ellátott, nem magas óraszámú tanító pedagógusok iskoláiban sem jut elég idő. Következtetés: az intenzív módszerekre nincs kapacitás, az extenzív módszereknek pedig nincs sok értelmük.

Milyen lehetőségek maradnak ezek után? Temethetjük az otthoni esszéíratást és az egyéb házi feladatokat? Vagy a bizalom jegyében kiléphetnénk a kizárólagos tanári ellenőrzés gondolköréből és átgondolhatnánk a tanulói önértékelés lehetőségeit is? Milyen lenne, ha a pedagógiai koncepció középpontjában a klasszikus „4k” (kommunikáció, kooperáció, kreativitás, kritikus gondolkodás) állna, és nem tiltanánk, hanem inspirálnánk az MI-eszközök használatát, és az eszközök kritikus igénybe vételét a tanulás szerves részévé tennénk?

Felhasználó: „A kommunikáció, a kooperáció és a kreativitás mellett melyik a negyedik „k”?”

Bing: „A kommunikáció, a kooperáció és a kreativitás mellett még egy fontos készség a kritikus gondolkodás. Ez azt jelenti, hogy képesek vagyunk értelmezni, elemezni, értékelni és megindokolni az információkat, amelyekkel találkozunk. A kritikus gondolkodás segít abban, hogy ne dőljünk be a hamis állításoknak, a téves érveléseknek vagy a manipulatív híreknek. A kritikus gondolkodás fejleszti a problémamegoldó képességünket, a kreativitásunkat és az önálló tanulásunkat is. A kritikus gondolkodás fontosságáról több cikk is olvasható a weben. A kommunikáció, a kooperáció, a kreativitás és a kritikus gondolkodás együtt alkotják a 4K-t, amelyek elengedhetetlenek a 21. századi munkaerőpiac számára.

További információ: (1.) epale.ec.europa.eu (2.) behaviour.hu (3.) hu.wikipedia.org”

Az alábbiakban felsorolok néhány példát arról, hogy milyen osztálytermi tanulási tevékenységekbe lehetne beépíteni az MI feladatmegoldó és értékelő képességeit, és biztatom az olvasót, hogy az MI-eszközök segítségével keressen további példákat az MI kreatív pedagógiai felhasználására.

- Tanár-diák tapasztalatcsere az MI által nyújtott tanítási és tanulási lehetőségekről;
- A saját feladatmegoldások és a gépi megoldások összehasonlítása;
- Csoportmunka keretei között egymás MI által támogatott megoldásainak megvitatása.

2. Egy Kosztolányi-novella transzformációi

Hogy érzékeltessem az MI lehetőségeit, egy diák által írt esszét értékeltem a Barddal. (Egy-egy ilyen művelet kritikus megbeszélése, az esszével további transzformációk elvégzése - kibővítés, leegyszerűsítés, kulcsszavak szinonimáinak bevitele, stb. -, az eredmények csoportok közötti kooperatív cseréje példa lehetne az MI kreatív iskolai felhasználására.)

Kosztolányi Dezső „Szemüveg” c. novellájáról írt esszé értékelése¹

Felhasználó: „Értékelj a következő esszét a feladatkitűzés szerint. Osztályozd le ennek alapján: 5: kitűnő, 4: jó, 3: közepes, 2: elégséges, 1: elégtelen.

Az esszé iskolai feladat-kiírása: Kosztolányi Dezső novelláinak visszatérő témája a főhős szembesülése léte mulandóságával. Olvassa el figyelmesen és értelmezze a novellát. Dolgozatában mutassa be a narrátort, illetve viszonyát az általa elmondott történethez. Elemezze a novella központi, címadó motívumának jelentésbővülését, szerepét a főszereplő megismerési folyamatában. Kifejtésében vizsgálja meg a mű szerkezeti-stilisztikai sajátosságait.

Az esszé (eredeti diákmunka): „Kosztolányi novellájában a főhős egy kellemetlen, de könnyedén gyógyítható szembetegség miatt fordul orvoshoz. Már az odaúton rádöbben, milyen szerves része a mindennapoknak a jó látás: amíg nem volt szemproblémája, a szemüveghirdetés és a látszerészboltok is elkerülték a tekintetét, most nem tudja nem észrevenni azokat. Az orvosnál egy gyors vizsgálat után rá kell döbennie, hogy a szeme korántsem olyan tökéletes, mint amilyennek hitte; pedig még dicsekedett is vele. Először nem tudja, mihez kezdjen az információval. Egyfelől elvarázsolja a szemüveg nyújtotta tiszta látás élménye, másfelől azonban megrázza a felismerés, hogy elromlott a látása. Azt hitte, ez csak másokkal történhet meg. A szemüveg a testi lelki mulandóságot szimbolizálja, a mű címe is erre utal. A szemüveg viselése pedig a végesség elfogadása: az egykor kiváló szeme előregedett, már segítségre van szüksége. Ez mások esetében nem zavarta. Na de ő? A narrátor ismeri a főhős emlékeit és gondolatait. Alapvetően játékos hangvételben szólal meg, ez az egész szöveget végigkíséri. Külső mesélőként meséli el a történetet, de mégis a főhős gondolatait követi, elsősorban róla beszél, ő a történet fókuszja. Érdekesség, hogy a mű reggel, a főhős ébredésével kezdődik, és este a főhős lefekvésével ér véget. A szemüveg beszerzése után igyekszik megbarátkozni a helyzetével. Tükörbe nézve az apjára hasonlít, most már tisztán és élesen láthatja. Innentől a szemüveg mint szimbólum kibővül: már nem egyszerűen az elkerülhetetlen előregedést jelenti, hanem annak a felismerését, feldolgozását és elfogadását is. A főhős úgy érzi, a sok rondaság miatt történik ez, eltávolodott a világtól. Talán az ő hibája, talán a világé; mindenesetre elkerülhetetlen. A főhős

---

¹A novella itt érhető el: <http://franktyrell.blogspot.com/2011/07/kosztolanyi-dezso-szemueveg.html>

legalábbis erre jut, és sóhajt egy nagyot. A téma súlyához képest könnyed és játékos hangvételű a mű. Én több pontján is elmosolyodtam, végigolvasva mégsem könnyebbnek érzem a lelkemet.”

Bard: „Az esszé „jó” osztályzatot érdemel. A feladatkitűzést maradéktalanul teljesíti, a témakört átfogóan és helyesen tárgyalja.

A narrátort az esszé világosan és érthetően mutatja be. A külső mesélő ismeri a főhős gondolatait és emlékeit, és ezeket a tudást felhasználva mesél el egy játékos hangvételű történetet. A narrátor viszonya az általa elmondott történethez közeli, hiszen a főhős gondolatait és érzéseit a sajátjaként éli meg.

A novella központi motívuma, a szemüveg jelentésbővülését az esszé részletesen elemzi. A szemüveg kezdetben egyszerűen a látásprobléma gyógyító eszköze, azonban a történet előrehaladtával egyre több jelentést kap. A szemüveg a testi lelki mulandóságot szimbolizálja, a végesség elfogadását. A főhős szemüvegbe öltöztetése az önmagával való szembenézés, a változás elfogadásának szimbóluma.

A mű szerkezeti-stilisztikai sajátosságait az esszé szintén áttekinti. A novella reggel kezdődik és este ér véget, ami az idő múlását érzékelteti. A hangvétel könnyed és játékos, ami a téma súlyához képest meglepő lehet. A főhős humoros megjegyzései segítenek a nehéz témához való közeledésben.

Összességében az esszé egy jól megírt, átgondolt elemzés, amely a novella főbb elemeit és mondanivalóját világosan és érthetően tárgyalja. A témakört átfogóan és helyesen vizsgálja, a narrátort és a motívumokat részletesen elemzi. A mű szerkezeti-stilisztikai sajátosságait is figyelembe veszi.

A következő pontokon lehetne még javítani az esszén:

- A narrátor és a főhős viszonyát még jobban lehetne kidolgozni. Például az esszé felvethetné a kérdést, hogy a narrátor is szemüveges, vagy hogy a főhősben a narrátor saját öregségét és halálát látja-e meg.
- A szemüveg jelentésbővülését még részletesebben lehetne elemezni. Például az esszé felvethetné a kérdést, hogy a szemüveg viselése hogyan változtatja meg a főhős önképet és világlátását.
- A mű szerkezeti-stilisztikai sajátosságait még jobban lehetne kihangsúlyozni. Például az esszé felvethetné a kérdést, hogy a játékos hangvétel hogyan segít a nehéz témához való közeledésben.

Ezek a javaslatok azonban nem változtatják meg az esszé alapvetően jó színvonalát.”

Megkérdeztem a Binget, hogy szerinte ezt a dolgozatot ember vagy gép írta-e, és indokolja meg állítását.

Bing: „Szerintem ezt a dolgozatot ember írta, mert:

- A dolgozat jól értelmezi és elemzi a novella cselekményét, szereplőit, szimbólumait és hangvételét, és saját véleményét is megfogalmaz a műről.
- A dolgozat nyelvezete magas szintű, gazdag szókincsű, helyesírási és nyelvtanilag hibátlan, és nem tartalmaz gépi fordításra utaló furcsaságokat vagy elütéseket.

- A dolgozat nem használ más forrásokból származó idézeteket vagy információkat, amelyeket plagizálás-ellenőrző szoftverekkel ki lehetne mutatni. A dolgozat egyedi és eredeti gondolatokat tartalmaz, amelyeket a novella alapján alakított ki a szerzője.

Ezek alapján úgy gondolom, hogy ezt a dolgozatot egy tehetséges és kreatív ember írta, aki jól ismeri és szereti Kosztolányi novelláját. Gratulálok neki!”

(Mind a ChatGPT, mind a GPT 4, a Bing és a Bard igen magas szintű esszéket képes generálni a novelláról. Tessék kipróbálni, és – a diákmunkát is melléjük téve – megállapítani a különbségeket!)

Végezetül vessünk egy pillantást arra, hogy mit javasol a **Bard** az ellenőrzés témájában:

Felhasználó: „Hogyan tudja ellenőrizni egy tanár, hogy egy online beadott dolgozatot gép vagy diák írt-e?”

Bard: „A tanárok számos módszert alkalmazhatnak arra, hogy ellenőrizhessék, hogy egy online beadott dolgozatot gép vagy diák írt-e. Ezek a módszerek a következők:

- Szövegelemzés: A szövegelemző szoftverek képesek azonosítani a gépi írásra jellemző mintákat, például a monotonitást, a nyelvi hibákat és a szokatlan szóhasználatot.
- Szerkezetelemzés: A szerkezetelemző szoftverek képesek azonosítani a gépi írásra jellemző mintákat, például a szöveg ismétlődését, a forrásanyagokból való másolást és a sablonszerűséget.
- Szókincselemzés: A szókincselemző szoftverek képesek azonosítani a gépi írásra jellemző mintákat, például a nem megfelelő szóhasználatot, a szakkifejezések helytelen használatát és a gyakori szavak túlzott használatát.
- Plagiatum-ellenőrzés: A plagiat-ellenőrző szoftverek képesek azonosítani a más forrásból származó szöveget.
- Ezen módszerek kombinálásával a tanárok megnövelhetik az esélyét annak, hogy felismerjék a gépi írást.

Természetesen a gépi írás felismerése nem mindig egyszerű. A gépi írás egyre fejlettebbé válik, és a gépi írást egyre nehezebb megkülönböztetni az emberi írástól. A tanároknak azonban fontos, hogy tisztában legyenek a gépi írás felismerésének lehetőségeivel, hogy megakadályozzák a plágiumot és a csalást.

Íme néhány tipp a tanároknak a gépi írás felismerésére:

- Használjon többféle módszert a dolgozat átvizsgálására. Ne támaszkodjon egyetlen módszerre, hanem használjon többféle módszert a dolgozat átvizsgálására.
- Legyen gyanús a túlságosan is tökéletes dolgozattal szemben. Ha egy dolgozat túlságosan is tökéletes, az gyanús lehet arra, hogy gépi írás.
- Használjon olyan szoftvert, amely kifejezetten a gépi írás felismerésére készült. Számos szoftver létezik, amely kifejezetten a gépi írás felismerésére készült. Ezek a szoftverek képesek azonosítani a gépi írásra jellemző mintákat, amelyeket a tanár esetleg nem vesz észre.”